

Nr 269.

Av herr **Leffler**, om *höjning av tullen å stennötsknappar*.

Sveriges enda fabrik i sitt slag, Svenska knappfabriken i Arboga, grundades hösten 1924 i avsikt att i största möjliga utsträckning täcka landets behov av s. k. stennötsknappar. Enligt uppgift från kungl. generaltullstyrelsens statistiska avdelning utgjorde importen till Sverige av denna artikel

för 1925	66,207	kilo	med	ett	värde	av	kr.	662,070,
„ 1926	70,166	„	„	„	„	„	„	701,660.

För år 1927 föreligga ännu inga importsiffror.

Svårigheterna vid igångsättandet av en fabrikation av detta slag ha varit betydande, enär någon liknande fabrik icke förut existerar inom landet eller överhuvud i Skandinavien och det sålunda varit nödvändigt att försiktigt pröva sig fram såväl med avseende på de maskinella anordningarne som ock vad beträffar det tekniska förfaringssättet vid framställandet av en stennötsknapp, fullt likvärdig med de goda utländska fabrikat, vilka komma till användning inom herrkonfektions- och skradderindustrien i landet. Dessliques ha ganska stora vanskligheter mött att få kvalificerad arbetskraft, då, som ovan sagts, förut icke finnes någon snarlik industri. Det har på grund därav varit nödvändigt instruera varje vid fabriken anställd person samt sätta vederbörande in i de olika arbetsmetoderna. Trots detta har det lyckats fabriken att nu efter 3 års energiska och tidsödande ansträngningar framställa stennötsknappar, vilka av den svenska kundkretsen fått vitsord om förstklassigt utförande, och ha avnämarnes tidigare uttalade betänkligheter, vad kvaliteten angår, övervunnits.

Fabriken står följaktligen nu redo att i fabrikationsavseende på ett tillfredsställande sätt möta kundernas fordringar och skulle kunna täcka en väsentlig del av deras behov av stennötsknappar, för så vitt riksdagen ville besluta om ökat tullskydd för detta fabriksalster.

Tullen å stennötsknappar utgår nu efter 80 öre för ett kilo, vilket blir e:a 18 öre för ett gross knappar av medelstorlek 34". Att denna låga tullsats likväl icke verksamt hindrar de utländska, huvudsakligen italienska och tyska fabriken att undantränga den svenska fabriken tillverkningar i priskonkurrensen, bevisas därav, att den inhemska fabriken endast varit i stånd bekomma kundernas s. k. kompletteringsorder, varemot de stora leveransuppdragen gå till utlandet, trots betydande prissänkningar vid sådana tillfällen från svensk sida.

Om man beräknar, att årsimporten utgör ungefär 350,000 gross stennötsknappar = 70,166 kg. för 1926 och efter en medelvikt av 200 gram pr gross, så skulle detta betyda en dagsproduktion av närmare 1,200 gross pr arbetsdag. Svenska knappfabrikens dagstillverkning — baserad på ingående orderstock — utgör mellan 60 à 70 gross, beroende på att, som förut framhållits, de stora leveransorderna icke kunnat räddas åt fabriken. Vid fabriken sysselsätts f. n. 27 personer, manliga och kvinnliga. — Denna arbetsstyrka skulle vid en utökning av fabrikationen, motsvarande hälften av den svenska importen eller i runt tal 600 gross, kunna omfatta ett par hundra arbetare och sålunda ge stadigvarande arbetstillfälle åt ett förhållandevis stort antal nu arbetslösa personer. Att detta under nu rådande svåra arbetslöshet inom industrien vore av viss betydelse, torde icke kunna bestridas, och särskilt är detta fallet i Arboga, varest arbetslösheten är stor, vartill i icke ringa mån bidragit inställandet av driften vid därvarande glasbruk.

Utan att behöva anses alltför sangvinisk borde det framdeles kunna räknas med en ytterligare ökad fabrikation och därmed sammanhängande arbetstillfällena för ett väsentligt större antal arbetare i betraktande av det förhållande, att intet reellt hinder förefinnes för tillverkning vid fabriken av större anpart av förbrukningen än halva importen samt att goda utsikter för export till grannländerna finnas. Under 1927 har etablerats fast försäljningsorganisation i Norge och icke obetydliga order ingått därifrån.

Statsverkets inkomst enligt gällande tullsats å stennötsknappar belöpte sig för 1926 till c:a 56,000 kronor (d. v. s. 70,000 kilo à 80 öre). Även med ett till 2 kronor förhöjt tullskydd skulle minst samma tullintäkt stå att uppnå, för den händelse importen nedginge till hälften eller däromkring. Enligt min mening borde alltså ingen minskning uppstå i tullinkomster å artikeln ifråga. Men det torde icke heller bortses från att genom beredandet av stadigvarande arbete åt ett par hundra arbetare — nu arbetslösa — nya skatteobjekt skapades, oavsett att företagarne själva bleve i tillfälle genom en då vinstgivande rörelse tillföra stat och kommun skatteintäkter. I Arboga är den beskattningsbara inkomsten låg, varför kommunalskatten är hög.

Att tullsatsen önskas höjd till åtminstone 2 kronor pr kilo tillåter jag mig motivera med följande fakta.

Den rena *arbetskostnaden* pr gross knappar av genomsnittstorlek utgör enligt vad erfarenheten visar 60 öre, d. v. s. 3 kronor pr kilo. Vid årsproduktion av halva importen, sålunda 35,000 kg., med en arbetsstyrka av 200 arbetare à i medeltal 1,500 kronors årsinkomst stiger fabrikens konto för framställningen av nämnda kvantitet knappar till 300,000 kronor — motsvarande arbetskostnad vid de italienska fabrikena utgör *högst* hälften, d. v. s. kronor 1:50 pr kilo eller för 35,000 kilo med 200 arbetare, högt tilltaget 150,000 kronor.

Den förhöjning av tullsatsen från 80 öre till 2 kronor, eller med kronor 1:20 pr kilo, varom här motioneras, *understiger* alltså skillnaden i tillverkningskostnader i Sverige och Italien.

I detta sammanhang må nämnas, att de tyska fabrikerna lida stort avbräck av den italienska konkurrensen på grund av den lägre framställningskostnaden hos italienarna.

Då Kungl. Maj:t tillsatt en kommitté för utredandet av nuvarande tulltaxors verkningar låge närmast till hands att avvakta dess utlåtande även med avseende på frågan om eventuellt förhöjd tull å stennötsknappar. Men som ett utlåtande är ställt på lång sikt och det för Svenska knappfabriken, som under flera år arbetat med förlust, är av vital betydelse att snarast möjligt, om ock genom ett provisorium, få det begärda tullskyddet för att icke behöva nedlägga driften och avskeda sina arbetare, har jag ansett motionen väl motiverad av dessa skäl.

Från kundhåll har uttalats att de gärna skulle ge den svenska fabriken sina leveransuppdrag, då fördelen av att ha en sådan inom landet låge i öppen dag. I stället att såsom nu är fallet vara tvungna avge sina order 4 à 5 månader i förväg till de utländska fabrikerna med därav följande olägenheter, gäves dem tillfälle att mera under hand med korta leveranstider insända sina order till den svenska fabriken. Detta naturligtvis under given förutsättning att det inhemska priset ställde sig lika eller oväsentligt högre än det utländska.

Fabriken är väl rustad för utökning av fabrikationen och i ekonomiskt avseende säkerställd.

På grund av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen ville med ändring av nu gällande tullstadga i vad avser tullen å stennötsknappar, höja densamma från nu utgående 80 öre till 2 kronor pr kilo.

Stockholm den 21 jan. 1928.

Edvin Leffler.
